

νά στολίσω μιὰ σελίδα του μὲ τὸνομά σου».

Ἔδωσα τὸ γράμμα στὸ Λα-Ταγιέντ, ποῦ τὸ διάδασε χαμογελώντας.

— Εἶσαι βέβαιος, μοῦ εἶπε, πῶς εἶναι τοῦ Paul Fort;

— !

— Γιατί ξέρεις πῶς ὁ ἀναψιὸς του μιμεῖται τὸ γράμμα μου καὶ τὴν ὑπογραφή του θαυμάσια καὶ στὴν ἀλληλογραφία του τὸν ἀντικαθιστᾷ πολὺ συχνά. Θὰ τὸ δοῦμε μοῦ εἶπε.—Εἶναι ἀπὸ τότε 3—4 χρόνια, ὁ Paul Fort ἔχει βγάλει 5—6 νέους τόμους ποιημάτων, τὴν ἀφιέρωση ὅμως ποῦ μοῦ ὑποσχέθηκε δὲν τὴν εἶδα ἀκόμα.—

Ἄν ὅμως δὲν εἶδα τὴν ἀφιέρωση εἶδα ἐν τούτοις νὰ δημοσιέψῃ στίχους μου στὸ περίφημο περιοδικό του Vers et prose τοὺς ὁποῖους καὶ μοῦ ζήτησε μάλιστα.

Ἄν δὲν ἀπατώμαι, Ἑλληνικό ὄνομα κάτω ἀπὸ ποίημα μόνο τὸ δικό μου εἶναι ἐκεῖ μέσα.

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Ἡ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΧΑ-Υ-ΔΝ

Τὸ Ὁδεῖο Λότνερ μᾶς παρουσίασε τελευταῖα τὴν «Δημιουργία» ἀκέρια, τὸ δρατόριο αὐτὸ τοῦ Χαῦδν ποῦ μᾶς λείει μὲ λεπτομέρειες ὁλόκληρο τὸ ἔργο τῆς πλάσης τοῦ Κόσμου. Τὸ θρησκευτικὸ αὐτὸ εἶδος τῆς σύνθεσης, ποῦ σιγὰ-σιγὰ τείνει νὰ ἐξαλειφτῇ ἐντελῶς ἀπὸ τὴ μουσικὴ ζωὴ, κ' εἶναι ἴσως ἡ ἀγνότερη πνευματικὴ σύλληψη στὴν ἱστορία τῆς φωνῆς, τὸ Ὁδεῖο Λότνερ προσπάθησε νὰ μᾶς δώσῃ ὅσο μποροῦσε καλύτερα, μὲ τὰ λίγα καὶ φτωχὰ μέσα ποῦχε στὴ διάθεσή του γιὰ μιὰ τόσο μεγάλη ἐχτέλεση. Ἡ «Δημιουργία» μαζὶ μὲ τὶς «Ἐποχές» λογαριάζονται ὡς μόνες φωνητικὲς σύνθεσες πετυχημένες τοῦ Χαῦδν. Τὸ ποίημά της παρμένο ἀπὸ τὸ «Χαμένο Παράδεισο» τοῦ Μίλτωνα καὶ μεταφρασμένο στὰ γερμανικὰ ἔδωκε ἀφορμὴ στὸ συνθέτη ποῦχε ἓνα ἐξαιρετικὸ γούστο στὴν περιγραφομένη μουσικὴ, νὰ παραστήσῃ μὲ πολλὴ ποίηση τὰ φυσικὰ φαινόμενα, σὲ μιὰ σειρά ἀπὸ μικρὰς εἰκόνες. Τὸ φῶς, ὁ ἀνεμος, ἡ θάλασσα, τὰ ποτάμια, τὰ ζῶα παρουσιάζονται μὲ μεγάλῃ τέχνῃ καὶ ἀπειρῇ γοητεία, εἰ ὅποιες ἐξασθενίζουσι κάπως προκειμένου νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴ ζωγραφικὴ τῆς ὀλικῆς φύσης γιὰ νὰ παρασταθῇ ἡ ἐνδόση ψυχὴ τοῦ Ἀδὰμ ἢ τῆς Ἐδᾶς. Ἐχτὸς ἀπὸ κατὰ τέτοιες ἀδυναμίες τοῦ συνθέτη γιὰ τὴ σημερινὴ ἐποχὴ, τὸ ὅλο ἔργο στέκεται ἐπιβλητικὸ ἀπὸ τὴν εἰλικρίνεια ποῦ τὸ γιομίζει, ἀπὸ τὸ θρησκευτικὸ χαραχτήρα ποῦχε ἡ μορφὴ του καὶ ποῦ μᾶς δίνουνε τόσο πιστὰ τὴ φυσιογνωμίαν τοῦ μεγάλου δασκαλοῦ, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν πίστη του καὶ τὴν πνευματικὴν του διαύγεια εἶχε λύσει τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς, στὴν ὁποία εἶχε βρεῖ ἀπόλυτη εὐτυχίαν, χωρὶς νὰ δοκιμάσῃ ποτὲ τὴν ταραχὴν, ἢ τὸ πάθος καὶ τὴν ψυχικὴν τρικυμίαν.

Ὅσο γιὰ τὴν ἐχτέλεση, πρέπει νὰ μοιγήσω, φάνηκε πῶς τὸ φιλόπονο κατὰστυμα ἔβαλε κάθε κόπο καὶ δυνατὴ προσπάθεια γιὰ μιὰ τελειότερη ἀπόδοσιν. Ἡ κυρία Κυπαρίση μὲ τὴ σωστὴ φωνή της καὶ ὁ κ. Ἀγγελόπουλος, γνωστοὶ κ' εἰς τοὺς καλλιτεχνικοὺς κύκλους γιὰ τὴν εὐσυνείδητη πάντα παρουσιάσιν τους, συντέλεσαν βέβαια τὸ περισσότερο στὴν ἑλὴ ἐρμηνείαν. Κοντὰ τοὺς ὁ χορὸς, φτωχὸς σὲ ἀριθμὸν, ἔδινε τὴ βοήθειαν του. Ὅσο γιὰ τὸν τερόρο ποῦ ἀνέλαβε τὸ μέρος τοῦ Οὐριήλ, κάποιον δίκιον παράπονον πρέπει νὰ ἔχουμε, γιὰ τὸ σημαντικὸν τῶν μέρους ὑστεροῦσε πολὺ καὶ τὴν ἐκφράσιν, διόλου κλασικὴ, καὶ στὴ φωνὴ γενικὰ, ἐχτὸς ἂν τὴ βραδεία ἐκείνη δὲν εἶτανε στίς καλὰς της. Τὸ ἴδιο ἐρχόντανε σὲ δευτέρῃ μοῖρᾳ οἱ μπάσες φωνὲς ποῦ ἀναπληρώνανε τὸν κ. Ἀγγελόπουλον ὅταν ἔφτανε ἡ ἑχτασὴ τοῦ βαθεία. Τὴν ὀρχήστραν ὁλόκληρην ἀναπλήρωσε τὸ πιάνο τῆς κυρίας Λότνερ, τῆς γυναίκας ποῦ ἀγωνίστηκε πάντα σὺν ἡρώϊδαν γιὰ νὰ βγαίνει νικητρά σ' ὅλες τὶς δυσκολίας καὶ νὰ μᾶς δίνει τόσες φορές ἀγνωστες σὲ μᾶς μουσικὰς ὁμορφίαις. Ἡ ἑλλειψὴ της εἶτανε ἐπαισθητὴ, μὰ ἡ ἑλὴ εὐσυνείδητη ἐργασία δίνει τὸ συμπέρασμα πῶς ἀξίζει νὰ γνωρίζωμε μερικὰ ἀριστουργήματα ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶναι δυνατὸν ἀπ' τὴν καλύτερην τους ὄψιν. Ὁ κ. Μπέμερ στὸ πλάϊ τῆς κυρίας Λότνερ ἐκράταγε τὰ γκέμια καὶ ὠδηγοῦσε μὲ σωφροσύνη τὸ σύνολον τῆς σύνθεσης.

Εὐτυχῶς τὸ κοινὸν ἄρθρον ἔτρεψε νὰ δώσῃ τὴν προσατάσιν του καὶ τὴν γδικὴν ὑποστήριξιν στὸ ἴδρυμα, ποῦ ἔχει γιὰ ἀρχὴν μόνον τὴν ἐργασίαν, τῆς ὁποίας τόσες φορές ὡς τώρα εἶδαμε μὲ χαρὰ τὸ εὐχάριστον ἀποτέλεσμα.

ΓΙΩΡΓΗΣ ΑΓΑΠΗΤΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Μ. Καλ. Θεσσαλονίκη. Ὁ Π. Τ. σ' εὐχαριστεῖ γι' αὐτὰ ποῦ τοῦ γράφεις καὶ σὲ παρακαλεῖ νὰν τοῦ δώσεις τὴν ἀντρέσσαν σου γιὰ νὰ σοῦ ἀπαντήσῃ.

κ. Μ. Μ. Ὅχι δὲ οὐκ ἐστὶν αἰτία τοῦτῃ τῇ φορᾷ. Ἐπειθὺ μὲ ἰα. Λοιπὸν τὸ περιμένουμε

κ. Ε. Στ. Ἀργυροκαστρο. Τόσιους περασμένους τοῦ «Νουμά» καθὼς καὶ φύλλα περασμένα μορεῖ νὰ σοῦ προμηθεύῃ τὸ βιβλιοπωλεῖο Βασιλείου καὶ Σίας (Σταδίου 42 Ἀθήνα) ποῦ ἔχει ἀναλάβῃ τὴν διεκπεραίωσιν αἱ διαχειρήσιν τοῦ «Νουμά». Γράψε λοιπὸν ἐκεῖ καὶ θὰ βρεῖς ὅτι ζητήσεις. Στὸ ἴδιο βιβλιοπωλεῖο ποικιλοῦνται καὶ ὅλα τὰ δημοτικὰ βιβλία.—κ. Σπ. Στ. Κύθηρα, Β. Ρωτ. Δράμα, Μ. Φιλανθ. Αἴγνα, Γ. Ἐλευθ. Καλάβρυτα, Ἰδακ. Ἀργεῖο, Γ. Ἰωαν. Βέρροι καὶ λοιποὶς ἀλλοῦς ὅπως ποῦ καθυστεροῦν τὴν συντηροῦν. καὶ ὅς θ' ὀροῦμε, νὰ θυμηθεῖτε καὶ τὸ «Νουμά» ποῦ δὲν παύει νὰν τὸν θυμᾶται ὁ ὑπογεγράφος καὶ ὁ χαρτοπώλης.

— Στὸ θεατρὸν ποῦννε δὴ πάνου στὰ Ἐξάρχεια, καί-ζεται μιὰ ἔξυπνὴ κωμωδία μὲ τρανοῦδιον «Ὁ κότε Μαντουλάτος». Παίζει τόσο φυσικὰ καὶ τόσο ὁμορφῶς τὸ Ζακυνθιανὸν κόντε ὁ κ. Βασιλειάδης, ὥστε ἀξίζει νὰ ξεκινήσῃ κανεὶς καὶ ἀπὸ τὰ Πετράλωνα γιὰ νὰ θεῖ δὴ πάνου νὰν τὸν δεῖ. Ἀπὸ «Σ. οὐπες» καὶ ἀπὸ ἄλλες τέτιες λαϊκὰς, τινα ἀηδίες, ὁ «Κότε Μαντουλάτος» εἶνε χίλιες φορές καλύτερος. Ἄν ὅν ἐβλεπε καὶ ὁ θεατροκογράφος κ. Χόρν σιγούρα θὰν τοῦ ἀφιέρωνε ἀρετὸν δίστηλον σὺν «Ἐθνος».

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοχρήτης : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝ

Συντηρητική χρονιάτικη : Δρ. 20.

Βρίσκεται στο βιβλιοπωλείο Γ. Βασιλείου (όδός Σταδίου 42
και στο εφημεριδοπωλείο Γιαννοπούλου, όδός Πανε-
πιστημίου 81, (Χαυτεία).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ μας καθόλου δέν ξεστερώσανε. Βρί-
σκονται στην ίδια χαώδικη κατάσταση που δημιουρ-
γήθηκε άμέσως ύστερ' από τις εκλογές και όλοι τώρα
καρτερούμε ν'ανοίξει: ή Βουλή για νά δούμε επίτελους
τί θ' άπογίνει. Όσα γράφονται στις εφημερίδες, Κυ-
βερνητικές και Βενιζελικές, δέν πρέπει κανείς νάν τά
πολυπιστεύει. Και τούτες και κείνες γράφουν όπως
κι ό,τι τούς συμφέρνει. Κι αφού δέν έχουμε τύπο άνε-
ξάρτητο, πού νά μπορεί νά δώσει μιá θετική κι άπκλ-
λαγμένη από κομματικά συμφέροντα ιδέα για τήν κα-
τάσταση, άς περιμείνουμε τή Βουλή. Άμέσως ύστερ'
άπό τήν εκλογή του Προέδρου θά φανεί άν ό λαός κ'
ή θέλησή του λαγαρεύονται σοβαρά ή άν ή πολυ-
θρόνητη λαϊκή κυριαρχία κατάντησε κούφια λέξη στις
ήμερες μας.

ΩΣΤΟΣΟ ή δήλωση του κ. Γούνχηρ πώς τó πολι-
τικό ζήτημα θά ξεκαθαριστεί ύστερ' από τήν εκλογή
του Προέδρου και πώς ή Κυβέρνηση ύστε κ'άν τó σκέ-
φτηκε ποτέ νά διαλύσει και πάλι τή Βουλή, βάζει τά
πραγματα σέ κάπως όμολόγιο δρόμο. Μά και τή δή-
λωση αυτή σέ Βενιζελικές μ νο εφημερίδες τή διαβά-
σαμε—ΐτως γιατί οι Κυβερνητικές έννοούνε νά τρομο-
κρατούν άκόμα τόν κόσμο, άφίνοντάς τονε σέ άμφιδο-
λία. Νά δούμε.

Ο,ΤΙ προτείνει σήμερα ό κ. Ροδάς στο άρθρο του
πρέπει και νά γίνει. Κ' είναι εύκολο εύκολώτατο. Σώ-
νει νάν τó θελήσει ό κ. Βενιζέλος. Κι ό κ. Βενιζέλος
πρέπει νάν τó θελήσει νά μπει ό κ. Ι. Δραγούμης μέσα
στή Βουλή. Άδιάφορο ά δέ συμφωνούν πέρα πέρα σέ
όλα, άδιάφορο άν ό κ. Δραγούμης, μπαίνοντας στή
Βουλή, δέ θάν τού είναι τυφλά άφοσιωμένος. Ένας
αντίπαλος σάν τόν κ. Δραγούμη είναι χίλιες φορές προτι-
μότερος για έναν Άρχηγό από δυό ντουζίνες βουδούς
όπαδούς. Ό παλαιοκομματισμός μονάχα έτσι θά χτυ-
πηθεί, άν μπουνε στή Βουλή ά λ η θ ι ν ά νέοι άντρες.
Ό κ. Βενιζέλος, σά δημιουργός νέων πολιτικών ήθών,
πού φιλοδοξεί νά γίνει, έχει χρέος νάν τó επιδιώξει και
νάν τó πιτύχει μέ κάθε μέσο αυτό.

ΨΙΘΥΡΙΖΟΝΤΑΙ μερικά όνόματα βουλευτών πού θά
χειροτονηθούν ύπουργοί άμα κληθεί νά κάμει κυβέρνη-
ση ό Βενιζέλος. Ένα δυό άπ' αυτά, σάν του κ. Σπυ-
ρίδη λ.χ., πού μ'άς ένθουσιάζουνε κ' έλπίζουμε πώς
τούτη τή φορά ό Βενιζέλος δέ θά ζητήσει, αλλά Μεσ-
σία, σάν πρώτα νά ποδοίξει «πανσόφους τούς άλιείς»,

μά θά φιλοδοξήσει, για τó σφέρο του πάντα, νάνα-
δείξει ύπουργούς ανθρώπους πού νάχουν κάποια πρωτο-
βουλία και κάποια ειδικότητα σά ύπουργεία πού θά
διευτύνουν. Τέτιοι υπάρχουν άρκετοί στο κόμμα του.
Άν τού λείψουνε κ' ένας δυό, άς τούς ζητήσει κι άπ'
όξω από τή Βουλή. Δέ βλάπτεται.

ΑΔΙΚΑ άγωνίζονται οι Κυβερνητικές εφημερίδες
νά έξαναγκάσουν τó Βενιζέλο «νά προβεί εις δηλώ-
σεις», καθώς λένε. Ό Βενιζέλος δέν είναι από κείνους
πού τά τρώνε τά τέτια. Θά μιλήσει όταν πρέπει κι όταν
θέλει. Κι άς πανε νά σεληνιάζονται όσο θέλουνε αυτοί.
Δέ θά τούς τó κάνει τó χατίρι. Κι άντι νά «προβεί εις
δηλώσεις» καθώς αναγγέλνουνε κάθε τόσο, φεύγει για
τήν Αίδηφό. Δήλωση κι αυτή πολυσύμμαντη.

ΑΘΗΝΙΩΤΙΚΕΣ ΓΡΑΦΕΣ

Σέ κρατάω άπό τó χέρι στο δύσκολο δρόμο πού τραβούμε.
Έσού θαρρέβεισαι μέ πίστη σέ μένο, και γώ σέβουμαι τή
δύναμή μου περισσότερο.

Και νά πού φτάνει, καλή μου, ή ώρα ή άνάλαφρη πού
θά μιλούμε για τó πρίν και θά καληωρίζουμε τó τρεχά-
μενο τώρα.

Θάχω τόση άξία όσο θάξίζω για σένα στής μνήμης σου
τό θνησιβρισμα.

Δέ θά ξεχνούμε οι δυό μας έμεις τή δέφτερη μέρα όσα
τό δύσεμα θ'ι μ'άς λείει σήμερα.

Οί περασμένες μέρες τής ζήσης μας θά ναι χαιρετισμός
για τις καινούριες.

Και θά ναι ώρα βαρείά, θά ναι ώρα βραδυή, τότες πού
θά ξεκινήσουμε για τή στερή ή μεγάλη θυσία.

Θά πηγαίνουμε και πάλι μαζί.

Θά ζητούμε νά βρούμε πού γέρνει ό Ήλιος εκεί νά στα-
ματήσουμε.

Ποτές και πουθενά...

Θέλω νά θερίσω στην άγάπη σου εκείνο πού έχω σπείρει
στην περιήφανη σιωπή μου.

Θέλω τά βρώ στην ψυχή σου τó καλότερο πού λαχαρώ,
τό άφιαστο καλότερο πού φουντώνει τη φιλοδοξία μου
και ζει άνήσυχά μέσα μου.

Έχω αντίστοιχί τον πόνο μου και γι' άφτό σου μιλάω μέ
θάρος και μέ πίστη.

Δέν πνίγω έγώ τόν πόνο μου και δέ ζητάω στον ύπνο
τήν παρηγοριά μου.

Στέχω μπροστά σου όρθός, μέ μάτια όρθάνοιχτα, και
σου λέω:

— Δέν είμαι, νά ξέρεις, μέ δυό γνώμες. Γυρέβω στην
άγάπη σου τó καλότερο. Θέλω νά γιορτάσω μαζί σου τήν
άπέραντη χαρά κάποιας νύχτας και κάποιας μέρας, κάτω από
τό φώς του φεγγαριού και κάτω από τó φώς του ήλιου...

Νά μου δώσης τó χέρι σου και νά μου πής άν καταλαβαί-
νεις τού πόνου μου τή δύναμη.

Έλα νάγαπήσουμε μαζί τη ζωή, μέ τόν ίδιο πόνο!

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ

ΔΡΑΓΟΥΜΙΣΜΟΣ

Χρόνια περασμένα. Τὸ ἐλεύτερο Βασίλειο τὸ ἐπνιγε ὁ δουλευτής. Τὸ σκλαβωμένο Ἔθνος ὁ ραγιαδισμός. Ὅσοι ἐβλεπαν τὴ σαπίλα καὶ τὶς πληγές τοῦ Ἔθνους ἔλεγαν—«ἐγὼ θὰ σώσω τὸ Ρωμέικο!»—Καὶ λέγοντάς το αὐτὸ τὸ μοιρολόι ἐκτομύρια Ἕλληνες ἔτρεχαν πίσω ἀπὸ τοὺς κομματάρχες σὰν πωλημένοι φελλάχοι. Ἐνα παιδί, χωρὶς μουστάκι τότε, εἶχε τὸ θάρρος νὰ κλάψῃ καὶ νὰ στενάξῃ, νὰ πάρῃ τὸ ζήτημα κατὰκαρδὰ, προσωπικῶς, νὰ ξυπνήσῃ μὴ φυλὴ ἀδιάφορη, μαρμαζισμένη, ἀτολμη. Ὁ Γιάννης ὁ Δραγούμης.

Καὶ φεύγοντας ἀπὸ τὴν Ἀθήνα εἶπε ἀποφασιστικά: «**Εγὼ θὰ σώσω τὸ Ρωμέικο**». Ἐφτασε στὸ Μοναστήρι. Παντοῦ Τουργιά καὶ Βούλγαρος. Ὁ Ἕλληνισμός ὑπάρχει ἀκόμα μέτρα στὰ μυστικὰ σχολεῖα. Τρεμουν εἰς ἄνθρωποι τοῦ Τούρκου τὴ φυλακὴ καὶ τοῦ Βούλγαρου τὸ κοφτερὸ μαχαίρι. Ὁ νέος Θησέας ἀρχινε τὴν προπαγανδιστικὴ δουλειά του με τοὺς δασκάλους, με τοὺς παπάδες, με τοὺς γιατροὺς καὶ τοὺς ἐμπόρους. Ἀπόδειξέ τοι διψοῦσαν εἰς Ἕλληνας μας γιὰ φῶς, γιὰ λόγῳ Ἐθνικῷ. Τραβᾷ γιὰ τὰ χωριά. Σ' ὅλους κρυφοκουθενιάζει τὸ μυστικὸ εὐαγγέλιο, κιντυνεύει, παρξεγγιέται, κατηγγάει ὅμως ἀδιάκωπα με φανερὴ παντιέρα.

Ἀπὸ τὶς πρῶτες ἡμέρες νοιώθει ὅτι αὐτὸς θὰ σώσῃ τὸ Ρωμέικο. Οἱ σύντροφοί του αὐξάνουν. Τὸν περιμένουν στὰ χωριά σὰν τὸ Χριστό. Στὸ στεγνὸ πρόσωπό του βλέπουν μίαν Ἐθνικὴ ἀνθισθὴ γιομάτη δροσιές. Ἀπὸ λόγῳ σὲ λόγῳ, ἀπὸ γράμμα σὲ γράμμα, μαθεύτηκε στὶς πολιτείες, στὰ χωριά, στὰ καλύδια, στὶς σπηλιές, στ' ἀγριοπόταμα καὶ στ' ἀπάτητα βουνά, ὅτι «ἕνας Ἀθηναῖος ἦρθε νὰ σώσῃ τὴ Ρωμισύνη».

Τὸ ἐπίσημο Κράτος τοῦ φώναζε.—«Ὅχι. Ἱστορίες καὶ ζητήματα με τοὺς Τούρκους».—Καὶ ἐκεῖνος ἀπαντοῦσε.—«Ἀχ, γιατί νὰ μὴν εἶμαι Βούλγαρος νὰ δουλέψω τὴν Πατρίδα μου». Οἱ πόθοι φούντωναν καὶ στὰ χωριά ποῦ ἔρριξε τὸν ἀνθρώποιο τὸ χειμῶνα καὶ ξεφύτρωναν τὸ καλοκαίρι παλληκάρια Μακεδονίτικα, μαῦροι στὸ πρόσωπο καὶ μαῦροι ἀπ' τὴν σκλαβιά τὴν ψυχὴ σταυρατοί. Ἀναφε τὴ φωτιά ὁ Δραγούμης καὶ σιγαλὶ οἱ φλόγες, ἀπὸ τὰ Μακεδονικὰ βουνά, ἀπὸ τὸ Μορύχοβο καὶ τὰ Καμβούνεια, ἔφταναν στὸν Ὀλυμπο, καὶ τὶς ἀντίκρυταν σὰ φωτοστέφανο τὰ παλληκάρια τοῦ στρατοῦ.

Σὲ τρία χρόνια μέσα ἔχει ἀνάψει ἡ Μακεδονία ἀπὸ τὰ Ἕλληνικὰ ντουφέκια. Γιὰ ὅλους κουθενιάζουν, ὅλους τοὺς φωνάζουν ἐθνοσωτῆρες, καὶ μοναχὰ γιὰ ἕνα δὲ γίνεται λόγος στοὺς πολλούς. Γιὰ τὸ Γιάννη Δραγούμη. Ἀδιάφορο ὅμως. Ὁ σκοπὸς του δὲν εἶναι ἡ ρεκαλάμα. Χαίρεται καὶ κλαίει μυστικά. Μὲ δλάνοιχτα μάτια κοιτάζει κάμπους καὶ βουνά ποῦ ἔχουν πλημ-

μυρῶσαι ἀπὸ τὴν Ἑλληνουριά. Μυστικὸς εὐχαγγελιστὴς τραβάει με τὸ σταυρὸ τῆς Ἀναστάσεως σ' ὅλες τὶς πολιτείες. Ἀπὸ τὸ Μοναστήρι στὴ Θεσσαλονίκη, στὸ Δεδεαγάτε, στὴν Καβάλλα καὶ τέλος στὴν Κωσταντινούπολη. Μικροὶ καὶ μεγάλοι τοῦ ἀνοίγουν δρόμο. Καὶ εἴταν δὲν τοῦ ἀνοίγουν τοὺς τσαλαπατάει. Προστάζει τὸ Ἔθνος. Μέσα στὶς φλέδες τὸ αἷμα ὀλῶν μας κυκλοφορεῖ με ὀρμή, ζητοῦνε ἄνθρωποι νὰ κινδυνέψουν, ν' ἀποθάνουν, νὰ φυλακιστοῦν. Ἀρκεῖ νὰ δουλέψουν. Χωρὶς αἷμα τίπιτα δὲ γένεται. Χωρὶς τὸ σάπισμα παλληκαριῶν στὴ φυλακὴ ἐλευτεριά δὲν ἔρχεται.

Χειμῶνας στὴν Κωσταντινούπολη. Περπατῶ στὸ Σταυροδρόμι. Μὲ κοντοζυγώνει ἕνας τριαντάρης νέος καὶ μοῦ δίνει ἕνα γράμμα.

—Τί θέλεις τώρα; τὸν ἐρωτῶ.

Κ' ἐκεῖνος μοῦ ἀπαντᾷ:

—Νὰ δουλέψω. Νὰ ὑπηρετήσω δάσκαλος στὴν Γκουμουρτζίνα. Δὲν ἔχω τὰ νουὰ νὰ πάω ἐκεῖ. Ἐδῶ ἕνας μονάχα ὑπάρχει νὰ με βοηθήσῃ. Ἀλλὰ δὲν μπορῶ νὰ τὸν ἀνταμώσω. Θὰ με πάρουν στὸ κοντὸ εἰς χαφιέδες.

—Καὶ ποιὸς εἶναι αὐτός;

—Ὁ Γιάννης ὁ Δραγούμης.

Τραβῶ ὁλόγισα γιὰ τὸ σπῆτι του. Δὲν εἶναι ἐκεῖ. Πηγαίνω λίγο πιο κάτω στὴν Πρεσβεία. Δὲν τὸν γνωρίζω. Μὲ δέχεται με καλωσύνη. Τοῦ λέω τὸ σκοπὸ μου καὶ τὴν ἐπιθυμία τοῦ Φιλιππουπολίτη, Παπαλάμπρου, ἀδερφοῦ τοῦ ἀξιωματικοῦ ποῦ σκοτώθηκε στὸ Σόροβιτς. Χωρὶς πολλὰ λόγια, χωρὶς δισταγμό, χωρὶς ὑπογραφές, χωρὶς ἐγγυήσεις, χωρὶς συλλογισμούς, παίρνω τὰ νουὰ τοῦ Παπαλάμπρου καὶ φεύγει τὴν ἄλλη μέρα γιὰ τὴ Θράκη. Τὸ φωτεινὸ του μυαλὸ, ἡ ἀνήσυχη ψυχὴ, δὲν ἐλογάριασε, δὲν κοίταξε τοὺς τύπους. Λαχτάρισε ἡ ψυχὴ του γιατί κ' ἕνας ἀκόμα αὐθόρμητα ζητάει νὰ πάει στὸ στρατόπεδό του.

Τέτοιος ὁ Γιάννης ὁ Δραγούμης. Ὁ ἕνας ἔγινε ὄγκος, χιλιάδες ἐλευτέρων καὶ σκλαβῶν ἀγκαλιάστηκαν σ' ἕνα ὠραῖο χορὸ θανάτου καὶ με τὴν παλληκαριά τους ξύπνησε ἡ φυλὴ, τρομεκράτησε τὸ Βούλγαρο, ἔδωσε θάρρος στὸ Μακεδόνα, χτύπησε κατὰκέφαλα τὸ βουλευτὴ καὶ γιὰ νὰ σφραγίσῃ τὸν ἀγῶνά της καὶ νὰ τὸν συνεχίσῃ σ' ἄλλους ὀρίζοντες, ἔφερε τὸν Ἐλευθέριο Βενιζέλο.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ὅπως δὴποτε ἀποκατάσταση τῆς φυλῆς ὁ Δραγούμης δὲν μποροῦσε νὰ ἀναπνεύσῃ μέσα σὲ στενοὺς ὀρίζοντες. Τὸ πολιτικὸ στάδιο τοῦ χαμογελάει. Ὁ δρόμος του εἶναι ἀνθοσπαρμένος. Μεγάλωσε ἡ Ἑλλάδα μὰ τὰ γερὰ μυαλὰ δὲ φανερώθηκαν καὶ ἴσως δὲ θὰ φανερωθοῦν γιὰ πολὺ καιρὸ ἀκόμα.

Ξεχωρίζτε τὸ Βενιζέλο, τὸ Γούναργ, τὸ Δημητρακόπουλο καὶ τότε ποῖς θὰ μείνῃ; Μήπως οἱ ἀρχαῖοι τοῦ παλαιοῦ καιροῦ; Αὐτοὶ μοιάζουν σὰν τὶς γυναικες ποῦ εἰντουσαν ὁμορφες καὶ τώρα μένουν κοντὰ στὶς ὁμορφες γιὰ νὰ παρηγοριοῦνται παρέχοντάς τους συμβουλές γιὰ τοὺς ἐραστές. Ὁ Βενιζέλος ἔχει βαθεῖα